

Biserica și Școala

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiunea a
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Protocol

despre ședințele Sinodului eparhial din dieceza gr.-or. română a Aradului, ținute în sesiunea ordinară a anului 1905.

Ședința VI.

S'a ținut în 27 Aprilie (10 Maiu), la oarele 4 după amiază.

Președinte: P. S. Sa părintele Episcop diecezan Ioan I. Papp. — notar: Vasilie Goldiș.

Nr. 86. După deschiderea ședinței:

Presidiul designează de notar al ședinței prezinte pe Vasilie Goldiș.

Nr. 87. Urmează la ordinea zilei referada comisiunii organizatoare prin raportorul său Nicolae Zigrea asupra raportului Consistorului din Arad în afacerea proiectului ministerial de lege despre reforma legilor regnicolare referitoare la învățământul poporal.

La propunerea comisiunii sinodul aduce următorul concluz:

Sinodul cu vie plăcere ia act despre demersurile energice, întreprinse de Consistorul metropolitan și respective pe baza hotărârii aceuia de Episcopatul bisericeii noastre gr.-or. române din Ungaria față de proiectul ministerial pentru reformarea legilor despre învățământul poporal și se declară de acord cu acele demersuri, izvorite din sentimentul credincioșilor bisericeii noastre, enunțând, că consimte întru toate cu expunerea gravaminelor cuprinse în memorandumul înaintat la guvernul țării în aceasta afacere; totodată își exprimă recunoștința sa înaltului Episcopat și îndeosebi înalt Preasfințitului părinte Mitropolit pentru atitudinea bărbătească și energică dezvoltată întru apărarea autonomiei și a instituțiilor culturale ale bisericeii noastre naționale. Atât memorandumul Episcopatului, cât și vorbirea înalt Preasfințitului Domn Arhiepiscop și Mitropolit se tipăresc ca adate la acest protocol.

Acest concluz se comunică și Consistorului Metropolitan.

Nr. 88. Asupra raportului delegațiunii congresuale în afacerea de despărțire bisericească prezentat sub Nr. 28/1904 Deleg. de dato 16/23 Aprilie 1905, la propunerea comisiunii organizatoare prin raportorul său Dr. Nicolae Oncu sinodul aduce următorul concluz:

Raportul delegațiunii congresuale asupra activității sale din 1904 în general se ia la cunoștință. În special, ceea-ce privește afacerea de despărțire ierarhică a comunei Herniacova, Sinodul invită delegațiunea congresuală să continue și termineze lucrările sale în aceasta afacere, în sfera sa de competență, după cea mai bună chibzueală și precum o cer interesele binepricepute ale bisericeii noastre, dând delegațiunii în aceasta privință toată autorizațiunea cuvenită și indemnizarea din a sa parte în toate direcțiunile.

Tot asemenea Sinodul cu plăcere ia act despre activitatea zeloasă și neîntreruptă a delegațiunii în cauza de revindicare a dreptului bisericeii noastre asupra mănăstirilor de sub ierarhia sârbească și încuviințând și din a sa parte toți pașii și toate dispozițiile și aranjamentele făcute de către Delegațiune în aceasta materie, o invită să continue cu energie această lucrare pe calea și cu toate mijloacele legali și totodată spre acest scop pentru acoperirea speșelor necesari de nou votează o sumă de 2000 cor., autorizând Consistorul din Arad, ca să anticipeze aceasta sumă din cutareva fond de sub administrarea sa cu interese minimale în contul și sarcina mănăstirilor de revindecat.

În fine socoata despre speșele deja anticipate în procesul de despărțire ierarhică a mănăstirilor și deja asignate din partea diecezei Aradului 3000 cor., iar din partea diecezei Caransebeșului 2000 cor., astfel cu un venit total de 5000 cor., și cu eșite de 2736 cor., 10 fil., și astfel cu un saldo de 2263 cor., 90 fil. bon per 31 Dec. 1904 se aprobă.

Nr. 89. Asupra raportului Consistorului plenar din Arad Nr. 135/1905 și a Consistorului din Oradea-Mare Nr. 646/1905 în afacerea înființării episcopiiilor nouă în Oradea-Mare și Timișoara referează comisiunea organizatoare prin raportorul său Dr. Nicolae Oncu.

Față de propunerea comisiei deputatul *Emanuil Ungureanu* face următoarea contra propunere:

»Pe baza recercării Consistorului mitropolitan Nr. 444 M. din 11 Noemvrie 1903 și a raportului Consistorului din Arad Nr. 135/905 în cauza înființândelor nouă episcopii din Timișoara și Oradea-Mare sinodul decide:

Sinodul se dechiară învoit, ca din teritoriul actual al Vicariatului din Oradea-Mare cu cele 6 protopresbiterate de sub Consistorul din Oradea-Mare să se reînființeze episcopia gr.-or. română în Oradea-Mare, iară protopresbiteratele Timișorii, Belințului, Lipovei și a Comloșului-Mare să se alăture la înființând episcopie gr.-or română în Timișoara.

În privința împărțirii fondurilor și fundațiilor acum administrate de Consistorul din Arad, Sinodul declară de averi comune, cari cad sub împărțire între episcopia Aradului și între cele înființând în Timișoara și Oradea-Mare:

I. Cu episcopia din Timișoara

1. Fondul general diecezan.
2. Fondul seminarial.
3. Fondul pentru promovarea culturii religioase.
4. » sinodal congregual,
5. » diecezan de asigurare contra focului.
6. Fondul de pensiuie pentru funcționari și profesori,
7. Fondul bisericesc clerical,
8. » școlar preparandial,
9. » preoțesc,
10. Fundațiunea de știpeții „Balla“.

II. Cu episcopia din Oradea-Mare:

se împart numai fondurile de sub punctele 2—10, pentru că fondul de sub punctul 1., formează obiect de împărțire numai între diecezele Aradului și a Timișorii.

Acestea fonduri și fundațiuni se vor împărți după mărimea, în care se vor afla la efectuarea împărțirii. Fundațiunea „Ioan Meșianu“ rămâne în administrațiunea diecezei Aradului, iar diecezele Timișoara și Oradea-Mare vor căpăta în tot anul din venitul curat numai cvota lor, ce se va stabili în procentă cu ocaziunea împărțirii averilor după cheia numărului sufletelor.

Fondul Seminarial, respective escontentarea acelor nouă episcopii din acest fond, va formă separat obiect de aranjare între dieceza Aradului și celor din Timișoara și Oradea-Mare, iar până la împărțirea acestui fond și după inactivarea episcopiiilor nouă se va stabili între cele 3 episcopii

că fiecare dieceză cât va avea anualminte a contribui la susținerea institutului pedagogic-teologic.

Din fondul de pensiuie se vor detrage taxele solvite de funcționari și profesori în favorul diecezei Aradului, se împarte numai fondul comun, cu care s'a început fondul de pensiuie.

În privința administrării fundațiilor acum administrate de Consistorul din Arad, după înactivarea nouelor episcopii, toate 3 episcopiiile pe baza documentelor de fondare vor stabili, că cari dintre fundațiuni, aflătoare la timpul împărțirii averilor comune, au să treacă în administrarea nouelor episcopii.

De cheie la împărțirea averilor comune și ajutoarelor dela stat se ia numărul sufletelor, ce se vor afla în timpul împărțirii.

După desbatere serioasă și amănunțită, punându-se la vot contra propunerea deputatului *Emanuil Ungureanu*, aceasta întrunește numai 8 voturi și astfel se enunță de concluz propunerea comisiei, precum urmează:

Sinodul stând pe bazele concluzului adus de congresul național bisericesc în anul 1900 sub Nr. 64, în senzul căruia s'a declarat înființarea alor trei eparhii nouă și anume una cu reședința în Timișoara, alta în Oradea-Mare și a treia în Cluj, — având în vedere concluzul congregual de sub Nr. 86 din 1903, adus în această materie, mai departe având în vedere și dispozițiunile cuprinse în hotărârea Consistorului mitropolitan dela 11 Noemvrie 1903 Nr. 444 M. relative la executarea concluzului congregual Nr. 86 din 1903 și totodată luând în socotintă proiectul biroului mitropolitan elaborat la 29 August 1903, mai departe ținând samă de hotărârea Sinodului nostru eparhial, de sub Nr. 88 din 1904, pe aceste baze și pe bazele raportului Consistorului din Arad Nr. 135/1905 și al Consistorului din Oradea-Mare Nr. 643/1905, în ceea ce privește eparhia de azi a Aradului și înființarea alor 2 episcopii pe teritoriul eparhiei Aradului, enunță următoarele concluze:

I. Eparhia reînființândă în Oradea-Mare se va constitui din toate protopresbiteratele, cari stau azi sub iurisdicțiunea Consistorului din Oradea-Mare cu întreg teritoriul lor de azi.

II. Episcopia de nou înființândă în Timișoara, afară de teritoriul ce se va încorpora la această nouă Episcopie din teritoriul actual al diecezei Caransebeșului, se va constitui din protopresbiteratele aparținătoare azi la dieceza Aradului și anume protopresbiteratul Timișorii, Belinț, B.-Comloș și Lipova cu întreg teritoriul lor de azi.

III. Acestea două nouă episcopii se vor înființa de asemenea cu numărul de suflete, ce se vor afla în momentul înființării pe teritoriul acelor protopresbiterate, din cari se vor compune acestea nouă episcopii.

IV. Drept cheie de împărțire a fondurilor diecezane, cari stau azi sub administrațiunea eparhiei Aradului și cari vor veni sub împărțire între dieceza Aradului și între cele două nouă episcopii contemplate în Oradea-Mare și Timișoara, se decretează numărul sufletelor, ce se vor afla pe timpul înființării pe teritoriile, ce se vor încorpora la una și alta nouă episcopie și pe teritoriul, ce va rămânea pe partea diecezei Aradului.

V. Fondurile și fundațiunile, administrate azi la Consistorul din Arad, cari vin sub împărțire între dieceza Aradului și între cele două nouă eparhii de înființat pe teritoriul da azi al diecezei Aradului sunt următoarele:

1. Fondul diecezan pentru promovarea culturii religioase.
2. Fondul diecezan de asigurare contra focului.
3. „ sinodal-congresual.
4. „ de penziuni pentru funcționari și prof.
5. „ bisericesc-clerical.
6. „ preparandial-școlar și aucta școlară.
7. Fundațiunea de stipendii Balla.
8. Fondul preoțesc, — și anume: toate aceste fonduri și fundațiuni se vor împărți pe baza stării lor active pe timpul de înființare al nouălor episcopii, iar relativ la fondul de penziuni pentru funcționari și profesori se susține rezerva de restituire sau compensare, indicată în raportul Consistorului plenar din Arad Nr. 135/1905.

VI. Afară de acestea fonduri și fundațiuni, fondul general diecezan, iarăși cu starea sa dela înființarea noii episcopii în Timișoara se va împărți exclusiv numai între dieceza Aradului și a Timișorii, iarăși în proporția numărului sufletelor.

VII. Ce privește fondul seminarial, creat în cea mai mare parte prin o colecție întreprinsă anume spre scopul edificării și adaptării unui institut teologic-pedagogic în Arad, în care în interval s'au contopit apoi și alte fonduri mai neînsemnate și care tocmai în virtutea înființării și destinațiunii sale, esențialmente constă și azi din edificiul seminarului diecezan, din zidurile alumneelor și a tuturor apartamentelor lor, chiar pe temelii înființării și destinațiunii acestui fond și a așezămintelor create și susținute din acest fond, se enunță, că fondul acesta seminarial nu formează obiect sau fond de împărțire, ci dimpreună cu toate instituțiunile sale rămâne în folosință comună sub administrarea și îngrijirea diecezei și respective a Consistorului din Arad, chiar și după înființarea episcopiiilor contemplate, formând proprietate comună numai acelea fonduri fost comune, cari s'au contopit în fondul seminarial, observându-se, că fondul convictual arădan, contopit asemenea în fondul seminarial, formează proprietatea exclusivă a diecezei Aradului și nici odată nu poate să cadă sub împărțire.

VIII. Ceea ce privește în special fundațiunea Ioan Mețianu, se enunță, că aceasta formează și pentru totdeauna va forma o avere comună, însă indivizibilă între dieceza Aradului și nouele Episcopii și ca avere comună se va administra în totdeauna prin Consistorul din Arad, ear' venitele curate anuale ale acestei fundațiuni, în sensul literelor fundaționali, se vor distribui în totdeauna între dieceza Aradului și între nouăle dieceze după cheia numărului sufletelor dela înființarea nouălor episcopii.

IX. Toate celelalte fonduri și fundațiuni existente sau cari se vor crea în viitor și cari stau azi sau vor veni sub administrarea diecezei de azi a Aradului până la înființarea nouălor episcopii, în înțelesul raportului Consistorului din Arad Nr. 135/905 și în special de după natura și mențiunea lor, dată specialmente și prin dispozițiunile fundatorilor, vor rămâne sau vor trece în proprietatea și sub administrarea eparhiei de azi a Aradului sau a eparhiilor înființându-se.

X. În special în ceea-ce privește situațiunea, ce se va crea pentru dieceza Aradului în urma împărțirii

fondurilor comune și în urma înființării nouălor episcopii, Sinodul nostru apreciază și întru toate împărtășește vederile și legitimizele îngrijiri exprimate în raportul suscitât al Consistorului din Arad Nr. 135/905 și cere, că la deliberarea și deciderea finală a cauzei să se țină cuvenitul cont de acestea vederi în interesul general al bisericeii noastre.

XI. În definitiv Sinodul nostru, stând neclintit pe bazele concluzului congresual Nr. 64 din 1900 și adoptând în general toate espozițiunile din raportul Consistorului din Arad Nr. 135/1905, declară că din a sa parte hotărât nu află de suficiente pozițiile de buget pentru înființarea nouălor episcopii și anume nici pozițiile din proiectul de buget elaborat de biroul Mitropolitan și nici pozițiile bugetului proiectat din partea Consistorului din Oradea-Mare și totodată pe baza actelor și a stărilor faptice constată, că de present și specialmente în situațiunile actuale în general absolut nu află asigurate și suficiente nici mijloacele materiale și mai vărtos nici garanțiile prevăzute și enunțate în concluzul congresual Nr. 64 din 1900, recerute și indispensabile la înființarea și susținerea nouălor eparhii fără alterarea sau zguduirea drepturilor garantate azi pe partea bisericeii noastre prin legile ei constitutive în ființă. Pe lângă exprimarea acestor convingeri și vederi ale sale, pentru cari reclamă toată atențiunea factorului suprem, a congresului nostru național-bisericesc, Sinodul decide, ca acestea concluze dimpreună cu rapoartele și elaboratele suscitade ale Consistoarelor noastre din Arad și Oradea-Mare să se subștearnă la adresa Prea Veneratului Consistor Mitropolitan.

Nr. 90. Urmează la ordinea zile referada comisiunii bugetare prin raportorul ei Gerasim Serb (referentul) și la propunerea acesteia Sinodul stabilește speșele acestei sesiuni sinodale în sumele următoare:

Pentru deputații din districtul Consistorului dela Arad speșe de călătorie: 146 cor. 40 fil, diurne: 1248 cor. de tot: 1394 cor. 40 fil. Pentru deputații din districtul Consistorului dela Oradea-Mare speșe de călătorie: 288 cor. —; diurne: 712 cor., de tot 1000 cor.; deci în total speșele sesiunii sinodale din anul 1905 se statorește cu suma de 2394 cor. 40 fil. adică două mii trei sute nouăzeci și patru cor. 40 fil., care se avizează spre esolvire la cassa consistorială.

Nr. 91. Cu verificarea acestui protocol a ședinței a VI-a:

se încredințează deputații sinodali aflători în Arad.

Astfel terminându-se agendele sesiunii sinodale din acest an P. S. Sa părintele Episcop diecezan dă mulțămită lui D-zeu pentru terminarea fericită a lucrărilor sinodale, aduce tributul de recunoștință deputaților sinodali, cari în dragoste frățească, cu viu interes și mult zel și-au dat concursul lor la aducerea atâtor concluze importante în afaceri de mare însemnătate pentru prosperarea afacerilor bisericești, școlare și fundaționale ale eparhiei Aradului și implorând asupra tuturor binecuvântarea Tatălui Ceresc, declară sesiunea din 1905 a sinodului eparhial arădan de încheiată.

După acestea deputatul Nicolae Zigre în numele întregului Sinod eparhial aduce mulțumită P. S. Sale părintelui Episcop diecezan pentru conducerea înțeleaptă a desbaterilor sinodale și îi urează întru binele eparhiei întregi mulți fericți ani.

Între vii și însuflețite aclamări la adresa P. S. Sale Dlui Episcop diecezan deputații sinodali se depărtează.

Vasilie Goldiș
notar.

Acest protocol s'a cetit și verificat în ședința comisiei de autentificare ținută în Arad la 29 Aprilie (12 Maiu) 1905 la oarele 5 d. amiazi.

Ioan I. Papp

Episcop.

Vasilie Mangra, Dr. George Popa,
Roman Ciorogariu, Dr. George Ciuhandu,
Dr. Nicolae Oncu, Dr. Sever Ispravnic,
Gerasim Serbu, George Popovicu,

Ioan Costa,
deputați sinodali.

Călătoriile prin Ungaria

ale lui

Evlia Celebi.

(1660—1664).

— Urmare. —

Cetatea Făgărașului*).

Este a regilor din Ardeal dar e în puterea maghiaro-sașilor. Deoarece era aici proprietatea și armata lui Kemény Iános, căpitanul nu s'a supus ci a tras multe ghiulele de tun în armata noastră. Noi, cari eram în corpul de armată al pașei Melec Ahmed, ne-am ridicat dela locurile noastre și ne-am mutat în raionul serdarului, unde nu ajungeau ghiulelele de tun și acolo ne-am oprit. În ziua următoare fiind pusă în linie toată armata, pentru a da foc suburbiului, s'au ales o mie de cei cu capul în mână (serdenghecini) și aceștia toți goi, cu sabia în dinți, au trecut peste Oltul din coasta orașului și au intrat în oraș fără frică și fără teamă și au început să taie pe arăpinaș, cu sabia. Locuitorii văzând pe acești oameni goi de tot, s'au minunat și mirându-se au zis: »Ia vedeți, au înebunit Turcii! iar eroii nostri neîmbrăcați, nebuni, așa i-au ciopârțit cu sabia goală, încât mulți s'au aruncat în râu, iară unii ajungând pe celalalt mal

ajungeau prinsoneri și unii cufundându-se în apă scăpau de ascuțișul sabiei. Ceialalți se hotărâseră să fugă, iar luptătorii au dat foc orașului în zori de zi, iar din depozitele din imediata apropiere a cetății au luat prinsoneri; și luptătorii goi mergând pe malul râului, în urma tunurilor, au trecut cu noroc pe malul taberei lucrurile luate și prinsonerii, trecându-i pe felurite bârne și butoaie; iar orașului i-au dat foc. Câți-va tineri de ai noștri au trecut din nou pe celalalt mal și câștigând pradă, întotând s'au întors bogăți și norocoși la partea izlamului.

Dupăce suburbiul cetății a ars, a rămas singură cetatea Făgărașului și în fine din aceea s'au prins mai mult de o mie prinsonieri. S'a dat ordinul, că stau sub cetate zece zile, pentru că trebuia să așteptăm reîntoarcerea pașei Mehemed Küciük și a armatei tătărăști din vilaetul nemțesc. Armata însă nu a stat pe pace, ci se silea să pună mâna pe prinsonieri; de-aceea din cetate trăgeau zi și noapte la tunuri, încât sute de viteji de ai noștri au băut mierea martiriului și și-au dat sufletul. Ceialalți ostași prindeau pradă, erau veseli, și deși așa a fost, cetatea nu s'a predat, fiindcă erau într'însa mulți soldați și oameni adunați din împrejurime. Din acest motiv s'a părăsit asediarea cetății.

(Va urma).

Exemplul din punct de vedere pedagogic.

Despre valoarea exemplului zicea Plato: „Educația bună nu constă întru aceea, ca să facem atent sau să dojenim pe elev, ci să facem înșine ceea ce pretindem dela altul“. Nu mai începe nici o indoială, că exemplul joacă un rol mare în educațiune, ceea ce toți pedagogii recunosc. Copilul dela firea sa imitează ceea ce vede, și în ceea ce face, își vede puterile și slăbiciunile sale. Dacă voim, ca copiii să aibă creștere bună și corespunzătoare pretenziunilor sociale, trebuie să-i întimpinăm totdeauna cu exemple bune, de imitat. Influența exemplului este așa de mare, încât dela aceasta depinde deșteptarea și întărirea vieții intelectuale, morale și fizice a copilului, prin exemplu se poate realiza și lumina tot ce este abstract în mintea copilului.

Putem zice, că exemplul este mâna dreaptă a educațiunii, și dacă voim să-ne ajungem prin el scopul dorit, trebuie să ne folosim înaintea copiilor cu exemple bune și corecte, acomodate priceperei și dezvoltării spirituale a lor, ca aceștia să-l înțeleagă, și să-l imiteze.

Exemplele ce le aducem înaintea copiilor, trebuie să fie bine alese și corespunzătoare și din punctul de vedere al intuițiunii, iar unde intuițiunea nu se poate face prin exemple concrete, acolo ne folosim de asemănări bune, scoase din cercul de cunoștință al copiilor și explicate în o limbă ușor de priceput.

*) În expunerile ce mai urmau până aci, Celebi amintește orașul *Cașovia* (Kassa), unde raialele sunt *români* și *curuli* (?). Trecând peste Chior și valea Someșului ajunge în Bistrița, unde a întimpinat o fată frumoasă, de »fură mințile«. De-aici trecând peste Odorhei, Mediaș, etc. ajunge la Făgăraș, unde continuăm a-l urmări în traducerea de față, — pentru că e localitate românească.

Pentru întărirea caracterului copilului exemplele joacă un rol mare în educațiune, pentru-ce trebuie să ne folosim la instrucțiune de exemple bune, culese din istorie și din viața practică. Un exemplu bun și nimerit pătrunde și mișcă inima, îndreaptă și întărește caracterul.

Exemplul cel mai influențator asupra copiilor este persoana, purtarea și caracterul părinților și al învățătorului, căci „cea-ce nu poșezi însuși, numai cu mare greutate poți pretinde dela altul“. Copilul crescut la casa părintească între împrejurări de tot nefavorabile, nu are ocaziune să vadă lucrurile bune și fapte demne de imitat, iar după ce vine la școală, i-se dă ocaziune a-și desvolta priceperea, văzând purtarea cea corectă și bună a învățătorului său. El va ascultă și urmă pe învățător, de acea trebuie să ne arătăm încrederea și bunăvoința; noi nu numai în oficiu, ci și în viața noastră privată trebuie să avem purtare exemplară, căci noi nu numai pentru copii, ci și pentru toată societatea suntem persoana cea mai avută de cunoștință morală.

Ori unde vom merge, unde învățătorul și preotul au purtare exemplară, acolo și poporul e bun și ascultător. Din contră, unde învățătorul și preotul trăiesc în cără-mără și se uită de sine și fac lucruri netreb-nice, acolo și poporul este corupt și neascultător. Sunt exemple unde învățătorul intră în crăjmă cu poporul și se îmbată ca un... Și apoi dela unul ca acela să ia poporul și copiii exemple?

Să ne ferim deci de ori ce lucruri cari dau arză poporului spre stricare, căci știut este, că prostul este „coada dracului“ și ce vede cu ochii dela altul dar mai ales ce vede dela învățător și preot aceea face și el.

Miersig, la 5/18 Maiu 1905.

Iuliu Paguba
învățător.

Programa

examenelor finale dela institutul ped.-teol. gr. or. român din Arad în anul școlar 1904/5.

Luni 9/22 Maiu curs IV. ped. examen din limba română, maghiară, istorie și constituție.

Mărți 10/23 Maiu curs IV. preparandiste, examen din toate studiile.

Miercuri 11/24 Maiu c. IV. ped. examen din celelalte studii.

Joi 12/25 Maiu examen cu preparanzii privațiști de cursul IV.

Vineri 13/26 Maiu c. IV. ped. examen din cant și tipic.

Luni 23 Maiu (5 Iunie) c. IV. ped. scripturistică din limba română.

Mărți 24 Maiu (6 Iunie) c. IV. ped. scripturistică din limba maghiară.

Miercuri 25 Maiu (7 Iunie) c. IV. ped. scripturistică din matematică.

Miercuri 1/14 Iunie }
Joi 2/15 Iunie } Examene private cu teologii și
Vineri 3/16 Iunie } pedagogii privațiști.

Miercuri 8/21 Iunie c. I - III ped. cant, tipic, muzică.

Joi 9/22 Iunie c. I—II teologic " " "

Vineri 10/23 Iunie c. III " " "

Sâmbătă 11/24 Iunie 3—6 c. I—III " ped. "gimnastică".

Luni 13/26 Iunie }
Mărți 14/27 Iunie } Examene verbale de cva-
Miercuri 15/28 Iunie } lificațiune învățătorescă
Joi 16/29 Iunie } și Școala de aplicație.
Vineri 17/30 Iunie }
Sâmbătă 18 Iunie (1 Iulie) }

Luni 20 Iunie (3I Iulie) c. I. ped. examen din toate studiile.

Mărți 21 Iunie (4 Iulie) c. I. teol. examen din toate studiile.

Miercuri 22 Iunie (5 Iulie) c. II. ped. examen din toate studiile.

Joi 23 Iunie (6 Iulie) c. II. teol. examen din toate studiile.

Sâmbătă 25 Iunie (8 Iulie) c. III. ped. examen din toate studiile.

Luni 27 Iunie (10 Iulie) c. III. teol. examen din toate studiile.

Mărți 28 Iunie (11 Iulie) conferență finală și clasificățiuni.

Miercuri 29 Iunie (12 Iulie) *Te Deum*.

CRONICA.

O sărbătoare culturală din cele mai frumoase, pregătește pentru vara asta, „Asociațiunea“, la Sibiu.

În 19 August n. anume se va ține în Sibiu adunarea generală a Asociațiunii, și cu acel prilej se va inaugura în chip sărbătoresc noul palat al Asociațiunii, „Casa Națională“ ridicată pentru adăpostirea primului Muzeu istoric și etnografic al Românilor din țările coroanei ungare.

Tot din acest prilej și pentru a mări interesul față de aceste serbări, comitetul central arangează în Sibiu și o expoziție etnografică, istorică-culturală, care va sta deschisă 10 zile. La aceasta expoziție, comitetul Asociațiunii face apel cătră toți Românii, să iee parte prin trimiterea de tot felul de lucruri și lucrări ce pot privi istoria culturală și națională a Românilor în trecut și în timpul de față: Obiecte și documente ce privesc geografia, viața comunală, casele țaranului român, tipul și portul lui, industria de casă agricultura, econmia în vite, istoria politică, culturală, bisericească, literatura, muzică, arta, corporațiunile noastre, etc.

Expoziția istorică și îndeosebi secțiunea de istorie politică și de istorie culturală, cuprinde următoarele:

(§. 45.) 1. *Istoria mai veche* (înainte de 1848). În acest despărțământ se vor expune: documente, diplome și acte, cari privesc istoria politică a Românilor din țară și instituțiunilor lor; portrete, scrisori și obiecte ale bărbaților cari s'au distins pe acest teren.

(§. 46.) *Epoca dela 1848:*

a) documente, acte scrisori; îndeosebi ale conferențelor naționale și ale comitetului național;

b) portrete, scrisori și relicvii ale bărbaților distinșii din aceasta epocă;

c) tablouri, embleme, arme, distincțiuni și uniforme dela 1848.

d) literatura referitoare la 1848.

(§. 47) 3. *Istoria mai nouă!*

Documente și acte mai importante, referitoare îndeosebi

a) la dietele dela 1863, 1865 și 1867—1881,

b) la conferințe naționale ținute dela 1869—1891

c) la activitatea comitetelor naționale instituite dela 1881—1894,

d) portretele deputaților romani din dietele dela Sibiu și Cluj și din parlamentul dela Budapesta (fără deosebire de partid);

e) relicvii de ale oamenilor politici mai însemnați din acest timp.

(§. 48.) Pentru înzestrarea acestei secțiuni se va face un apel public.

Obiecte de interes istoric din epocile înșirate, cari privesc îndeosebi bisericile și școalele, apoi viața comunală și în fine chestiuni culturale, militare sau economice, se vor așeza în despărțămintele speciale instituite pentru aceste ramuri.

(§. 49) Documente și obiecte cari privesc istoria culturală a Românilor din țară afară de cele referitoare la biserică, școală, literatură și științe, și la artele frumoase, (cari se vor așeza în despărțămintele lor speciale), și anume:

1. documente și date referitoare la instituțiuni și societăți culturale române din țară, și (în sect. XXXV), expozițiile speciale ale acestora (Asociațiunea aradană și marmurășană, reuniunile de femei, reuniunile de lectură, societățile academice, cari toate vor fi invitate în special să participe la expozițiuni):

2. mecenajii români, portretele și relicviile lor;

3. academicienii români (portrete și relicvii);

4. date statistice despre fundațiuni și fonduri culturale.

M. S. I. Sultanaul a binevoit a acorda o iradea imperială, care a fost comunicată oficial și a apărut la 0 Maiu în toate ziarurile din Constantinopol. Prin aceasta iradea Maiestatea Sa, în înalta sa bunăvoință către poporațiunea română din imperiu, a acordat recunoașterea naționalității ei cu drepturile civile pe picior de egalitate cu celelalte populațiuni creștine de pe teritoriul otoman. Aceasta recunoaștere explică dreptul de a se închina în limba română în biserici, de a avea școale române cu revisori și profesori români, de a constitui comunități alegând pe muktarii lor (primarii lor), de a avea delegați sau consiliile lor de administrațiune ale vilaetelor. Astfel ziua de 10 Maiu încă odată un mare progres al neamului. Este o zi fericită pentru Români!

Patriarhatul din Rusia. E cunoscut că în fruntea bisericii rusești a stat dela finea sec. 16 până la începutul sec. 18, deci printr'un restimp de mai bine de 100 ani un dignitar bisericesc cu titlul de patriarh. Împăratul Petru cel Mare, care a căutat să civilizeze Rusia după modele europene, a cassat instituția patriarhatului și a pus în fruntea bisericii, după o sedisvacanță mai lungă, o corporațiune în locul unei persoane. Acea corporațiune e sfântul sinod, care constă

din episcopi și prezbiteri. La ședințele sfântului sinod participă și un funcționar laic, ca reprezentant al Țarului, având titlul de procurator. Toate concluzele sinodului abia atunci devin valide, dacă au fost aprobate de acest funcționar. În asemenea împrejurări s'a dezvoltat cu timpul în biserica rusească cel mai cras absolutism. Procuratorul, care exercită funcțiunea s'a în numele Împăratului, și-a arogat fel de fel de drepturi așa că importanța sinodului a fost factic redusă la zero. Așa au putut vorbi apusenii de cesaropapismul bisericii rusești. Mai ales procuratorul actual, Pobedonoștev, care de un părtar de secol ocupă astă funcțiune pe lângă sfântul sinod, a căutat ca să influențeze toate concluzele în spiritul politiceii sale absolutiste. El era după părerea generală, adevăratul cap al bisericii, iară sinodul numai un organ executiv. Din astă cauză au fost îndreptate fel de fel de atacuri contra lui. Mișcările ultime din Rusia au avut influință și asupra vieții bisericești. În sânul sfântului sinod s'a sculat o opoziție puternică contra influinței celei mari a procuratorului care și-a dat demisia, după cum se spune. Foile aduc știrea, că sfântul sinod a luat concluzul, ca în timp scurt să fie convocat un sinod al tuturor episcopilor rusești la Moseva, pentru ca să aleagă un patriarh, care să fie pus în funtea bisericii rusești. Pentru această demnitate înaltă e luat în vedere mitropolitul actual din St. Petersburg, Antonie. Țarul să fie înțeles cu înființarea patriarhatului. Se așteaptă că noul patriarh va exercita o influință binefăcătoare în împrejurările grele în care să află Rusia de prezent. Deocamdată trebuie să așteptăm, pentruca să vedem, întrucât se vor adevăra aceste știri. De sigur că ceilalți patriarhi ai bisericii ortodoxe vor avea să se pronunțe

Despărțirea bisericii de stat în Franța. Camera franceză a primit, înainte de a se ajura cu ocaziunea vacanțelor de Paști, partea cea mai însemnată a proiectului de lege pentru despărțirea bisericii de stat. Biserica va fi privită de acu înainte în Franța ca o societate privată, care va fi tratată după legea asociațiunilor. Averele actuală a bisericii va trece în proprietatea comunităților ce se vor forma. Cheltuelile asociațiunilor religioase, dotarea clerului etc. le vor purta membrii, ca în fiecare societate de altă natură. Se va vedea, cine va profita din astă situație, biserica ori statul.

Mulțămită publică. Comitetul parohial gr. or. rom. din Șumugiu, — protoprezbiteratul Orăzi-mari aduce cea mai profundă mulțămită M. On. Domn Ioan Czăró învățător dirigent la școala de stat din Racovița (lângă Buzias), care dinpreună cu Prea Stimata D-sale soție D-na Elena Baross de Bellus, a donat pe seama sfintei biserici de aici un rând de ornate bisericești complete în preț de 160 cor. Dumnezeu primească-i darul și îi-l răsplătească însutit și înmiit. Șumugiu, la 15/28 Maiu 1905. Pentru comitetul parohial.

*Ioan Cloambeș
inv. not. com. par.*

Convocare.

Despărțământul nostru protopopesesc Buteni își va ținea proxima adunare Joi în 9/22 Iunie în comuna Almaș, cu ocaziunea examenelor finale, la care toți membrii despărțământului precum și alți binevoitori ai învățământului sunt poftiți a participa.

PROGRAMA :

1. Asistare la chemarea Duhului sfânt la orele 7 a. m.
2. Participare la examenele finali dela școalele din loc conduse de învățătorii Cornel Novac și Ioan Iancin.
3. Cuvântul de deschidere.
4. Constatarea membrilor prezenți.
5. Reflecțiuni asupra examenelor.
6. Raportul biroului și a comisiunilor emise în adunarea ultimă.
7. Cestiunea grădinilor școlare.
8. „Cum trebuie familia să sprijinească școala” disertațiune de Liviu Dublea.
9. Propuneri și interpelări.
10. Fixarea proximei adunări.
11. Autenticarea protocolului.
12. Incheiere.

(NB. Pentru prânzul comun sau făcut dispozițiuni, 2 cor. de persoană. Beătură gratuit.

Bodești 12/25 Maiu 1905.

Nicolae Boșcainu
președinte

Cornel Covaciu
secretar.

Apel.

Subscrisul în înțelegere cu alți colegi dorind a conveni după 5 ani de zile petrecuți în adevărata viață, rog pe aceia frați colegi cari au absolvat cursul ultim pedagogic din Arad în anul 1900, să binevoască a-mi face cunoscut fiecare, în ce zi din feriile anului curent ar dori convenirea? ca apoi acomodându-mă, mai voi angaja a publica din nou ziua hotărâtă de majoritate.

Aștept răspuns până la 1 Iunie st. v. a. c.
Temeș - Șag, la 25 Maiu s. n. 1905.

Cu dragoste colegială.

Antoniu Nevrincean
înv. ort. rom.

Aviz!

A apărut și se află de vânzare în tipografia noastră următoarele cărți școlare:

„Istorie Bisericești,” III carte de religieune pentru școalele populare de dl profesor: Dr. P. Barbu, prețul unui exemplar 30 fil.

„Exerciții intuitive” în limba maghiară, de dl învățător Ioan Vancu, prețul unui exemplar 50 fileri, peste 10 exemplare 10%₀ rabat.

„Istorie biblice,” I carte de religieune pentru școalele populare de dl profesor: Dr. P. Barbu, prețul unui exemplar 30 fileri.

„Tâlculia evangeliilor,” de fericitul Loga cu litere cirile prețul 2 coroane.

Rugăciunile școlarilor compactate cu gust, în diferite colori, cuprinde întreagă utrenia și liturgia, de un prieten al școlarilor, prețul per exemplar 40 fil. Dela 10 exemplare 10%₀ rabat.

Concurs.

Pentru îndeplinirea parohiei din **Giulița**, devenită vacantă prin alegerea parohului Iosif Popovici la Bârzava prin aceasta se publică concurs, cu termen de recurgere de **30 zile** dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala”.

Venitele acestei parohii sunt: 1) O sesiune parohială pământ arător la țarină și o sesiune la deal, parte arător, parte fânaț și parte pădure. 2) Stolele obicinuite. 3) Birul uzitat. 4) Întregire dela stat pentru preot cu cvalificațiune inferioară 276 cor. 16 fil., iar pentru preot cu cvalificațiune completă 1076 cor. 16 fil. Parohia este de cl. a III-a.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie se avizează ca recursurile lor în-truite conform lit. c) din §-ul 15 al Regulamentului pentru parohii și adrese comitetului parohial din Giulița să le înainteze până la termenul concursual P. O. Oficiu Protoprezbiteral în M. Radna, iar dânsii să se prezinte cu stricta observare a dispozițiunilor §-lui 18 din Regulamentul citat în biserica din Giulița, pentru a-și arată desteritatea în cant, rituale și oratorie.

Giulița, la 4/17 Maiu, 1905.

Comitetul parohial

În conțelegere cu mine: Procopie Givulescu protoprezbiter.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea definitivă a postului învățătoresc dela școala I. de băieți (sub nr. 527 clasele inferioare) din comuna **Secusigi** (ppresbiteratul Timișorii) se escrie concurs, cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala”, pe lângă următorul salariu: În bani gata 340 cor. 24-60 Hl. grâu = 300 cor., 120 cor. pentru lemne, din cari se va încălzi și sala de învățământ, — 24 cor. diurne pentru participarea la conferințele învățătorești, 10 cor. pentru scripturistica și cvinvenalul prescriș de lege, computat după cinci ani prestați în aceasta comună. Cvartir liber în edificiul școlar de sub nr. 257 cu grădină intră și extrăvilană.

Dela recurenți se recere: cvalificațiune învățătorească prescrișă de legile în vigoare, atestat despre purtare, desteritatea în cântările bis., spre a conduce strana stângă și capabilitate de a instrui corul vocal bis. esistent, pentru care (alesul) va primi anual o remunerație de $\frac{1}{3}$ parte din venitul curat al corului; iar până la alegere să se prezente în s. biserică, spre a-și arată desteritatea în cântare, conducerea corului și tipic.

Recursurile, adresate comitetului par. din Secusigi să le subștearnă P. O. Oficiu ppresbiteral la Timișoara. Secusigi, din ședința comitetul par. ținută la 8/21 Mai 1905.

Comitetul parohial

Cu consensul ppresb. Dr. Traian Putici inspec. de școale.

—□—

1—3

Pe baza rezoluțiunei Venerabilului Conzistor eparhial dto 24 Martie 1905 Nr. 1162/905 prin aceasta se escrie concurs cu termen de **30 de zile** pentru îndeplinirea parohiei devenită vacantă prin reposarea parohului Ioan Mihailovici din **Murani** (ppresbiteratul Timișorii).

Beneficiul constătător din folosința unei sesiuni parohiale, stola și birul normat cum a fost până acum precum și întregirea dotațiunei preoțești din coalele de

fasiune, asigură venitul prescris pentru parohii de clasa primă, deci dela recurenți să cere cvalificațiunea din §-ul 15 lit. a) a Regulamentului pentru parohii. Orfaneii repositului paroh i-se resevă dreptul garantat prin §-ul 8 al aceluiași Regulament.

Reflectanții vor avea să-și înainteze recursese adjutate cu documentele originale la Prea On. oficiu ppresb. al Timișorului, și cu observarea §-ului 18 din Regulament să se prezente în s-ta biserică din loc, spre a-și arată desteritatea rituală și omiletică.

Murani, la 11 Aprilie v. 1905.

Comitetul parohial.

Cu consensul ppresb. tractual: *Dr. Traian Putici*

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea postului de paroh vacant dela parohia de a II clasă din **Gurbed** protoprezbiteratul Tinca cottul Bihor cu termin de alegere pe ziua **24 Iunie (7 Iulie)** 1905, pe lângă următoarele dotațiuni:

1. Cvarțir liber cu 3 chilii, culină, cămară și supraedificatele necesare și cu un intravilan de un jugăr. 2. Bir dela 235 case, câte una măsură de cucuruz sfărmat sau 2 coroane. 3. 20 jug. catastrale pământ parohial cu dreptul de pădure. 4. Stolele îndatinat și anume: a) dela mort mare cu înormântare de frunte 8 cor., cu 2 stilpi 10 cor. înormântare de mijloc 6 cor. înormântare mică cor., b) dela botez 40 fil. c) dela feștani 1 cor. 20 fil., d) dela cununii 2 cor., e) slujbele după cum sunt 40—80 fileri.

Dările publice pentru pământ are să le solvească parohul. 5. Întregirea dela stat 24 cor. 66 fil. pentru paroh fără VIII clase. Alesul va fi îndatorat să țină catehizarea cu școlarii gr. or. dela școalele din Gurbed fără ca să poată pretinde pentru aceasta altă remunerațiune.

Reflectanții la această parohie au să se prezente în vre-o Duminecă ori sărbătoare în s-ta Biserică din loc spre a-și arată desteritatea în cele rituale, ear recursese lor ajustate conform regulamentului au să le adreseze comitetului parohial din Gurbediu și până în ziua 12/25 Iunie să le susțearnă subscrisului protoprezbiter.

Dat în ședința comitetului parohial ținută în Gurbediu la 23 Noemvrie (6 Decemvrie) 1904.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Nicolae Rocsin* pprezbiter

—□—

3—3

Pentru ocuparea vacantului post de învățător dela școala confesională gr. or. rom. din **Drăgoești**, tractul Belințului, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Dotația împreună cu acest post este: 1) În bani gata 345 coroane, 2) 7 $\frac{1}{2}$ Hl. grâu, 3) 6 Hl. cucuruz, 4) 2 $\frac{1}{2}$ jugăre pământ, pentru care însă alesul are să poarte atât darea de stat cât și cea pentru regularea apelor 5) 32 metri lemne, din care însă are a încălzi și sala de învățământ, 6) pentru scripturistică 10 cor. 7) pentru conferință 10 cor., 8) pentru adunarea Reuniunii învățătoresți 10 cor. Are apoi cortel liber cu 2 chilii și bucătărie, precum și grădină lângă el de 800⁰□

Se observă că pentru curățenia salei de învățământ se va îngriji comuna hisericască.

Reflectanții au să-și aștearnă pețițiile lor instruate conform legilor în vigoare, în lăuntrul terminului de mai sus, comitetului parohial din Drăgoești, pe calea oficiului protoprezbiterat gr. or. rom. al Belințului (Bélincz, Temes megye) având a se presenta într'o Duminecă sau într'o sărbătoare în sf. biserică, spre a-și arată desteritatea în tipic și în cântările bisericesti.

Drăgoești, în 27 Martie v. 1905.

Comitetul parohial

În conțelegere cu mine: *Gerasim Sârb* pprezbiter

—□—

3—3

Licitațiune minuendă.

Pe baza conclusului Venerabilului Conzistor eparhial Nr. 7583/903 prin aceasta se escrie concurs de licitațiune minuendă pentru edificarea unei școale nouă cu 2 sale de învățământ și 2 locuințe pentru învățători în comuna bis. **Fenlac** (ppresb. Timișorului).

Prețul de examare: 9072 coroane 92 fil.

Planul și proiectul de spese se pot vedea la oficiul parohial din loc.

Reflectanții vor avea să depună nainte de începerea licitațiunei ca vadiu (zece) 10⁰% din prețul de exclamare, în bani gata ori în hârtii acceptabile.

Licitațiunea se va ținea **Duminecă în 29 Maiu (11 Iunie)** 1905 la 8 ore a. m. în școala confesională locală.

Comitetul parohial își rezervă dreptul a da lucrările reflectantului cu mai multă, garanță, fără privire la rezultatul licitațiunei. Condițiunile de licitare încă se pot afla dela oficiul parohial.

Fenlac, din ședința comitetului par. ținută la 3 aprilie 1905.

Comitetul parohial.

Cu consensul ppresb.: *Dr. Traian Putici*

—□—

2—3

Cancelaria arhitectului român

Ioan Niga

ARAD, Strada József főherceg-út Nr. 1.

(lângă „Victoria“).

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, primește lucrări în sfera arhitecturii mai înalte, cenzurări, colaudări. Ca specialist în ritul nostru oriental edifică și restaurează biserici în mod artistic, din care căuză îl recomandăm inoesebi dlor parohi. Trimite planuri, schițe, specificări și servește în lucrări arhitectonice cu deslușiri gratuit.

15—52

